

PRIA astub põlluharija kõrval uude ajajärku

Heitlikel aegadel sõltub Eesti maaelu ja põllumajanduse tulevik üha rohkem sellest, kui nutikalt ja tõhusalt suudame kasutada niigi piiratud ressursse. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) eelarve vähenemine, ümberstruktureerimine, Ukraina sõjast tingitud hinnasurve ning järjest drastilisemad muutused kliimas nõuavad nii põllumajandustootjalt kui ka ametiasutustelt uue aja probleemide lahendamiseks loovat mõtteviisi. Just selle mõtteviisimuutuse tuules ongi PRIA välja töötanud oma arengukava aastateks 2025–2029.

MARGUS NOORMAA, PRIA peadirektor

Keeruline tulevikväljavaade

Euroopa Komisjon on esitanud ettepaneku vähendada Euroopa Liidu ÜPP eelarvet 87 miljardi võrra, mis tähendab varasemate perioodidega võrreldes umbes 22% suurust langust. Lisaks sellele on laual plaan liita ÜPP teiste regionaal-, kalandus- ja maaeluarengu toetustega kokku, mis jätkaks sisuliselt iga liikmesriigi enda otsustada, kui suur osa toetusrahast jääks päriselt põllumajandusele ning kui suur osa liiguks mujale. Ühelt poolt annab see riikidele paindlikkuse ise oma strateegilisi valikuid teha, kuid miinuspoolena riskime just nimelt ÜPP tuuma – ühise põllumajanduspoliitika kadumisega. Põllumajanduse fookuse kadumine annab küll konkurentsile vabad käed, aga kaotajateks jäävad arusaadavalt need, kes on tootmises vähem efektiivsed. Tulgu see efektiivsuse puudujääk siis Euroopa kolleegidega võrreldes kasinamast ilmastikust või väiksematest riiklikest toetustest.

Uudiskünnist ületavatest repliikidest ja säutsudest hoolimata ei paista peatset lõppu ka Ukraina sõjal. Kuigi Eesti põllud ja niidud miine ning lõhkemata mürske ei peida, on sõda ka meie põllumajandussektorit tugevalt mõjutanud. Hüppeliselt kasvanud sisendhinnad, ennekõike väetis ja taimekaitsevahendid, jätvavad tootja üha suuremasse kitsikusse.

Kui ka otseseid majandamisras-kusi suudetakse vältida, jääb raha ja indu investeringute tegemiseks üha vähemaks.

Arenguhüppe fookuses on andmed

Nende ja teistegi katsumus-tega paremini toime tulemiseks on PRIA oma 2025.–2029. aasta arengukava varasematega võrreldes oluliselt ümber mõtestanud. Nagu põllumehedki, peab ka PRIA olema innovaatiline, kiiresti kohanev ja paindlik. Kui varem tunti asutust eelkõige makseagentuuri ja toetuste jagajana, siis aina enam on PRIA koos sektori eestvedajatega andme-põhiste lahenduste looja ja digi-

pöörde vedur. Arengukava toob selgelt esile, et PRIA ei ole pelgalt vahendaja, vaid sillaks toetuste, ideede ja teostuse vahel.

Andmed on kõige alus ja heade valikute tegemiseks vajavad põllumajandustootjad reaajas teavet hetkeolukorrast, prognoositavatest tulemustest ning paremate tulemuste saavutamiseks vajalik-kest tegevustest. PRIA on seadnud endale eesmärgiks koguda ja hallata vajalikke andmeid selliselt, et need oleks parimal võimalikul viisil kõigile osapooltele kasutavate ning andmehaldus oleks kulutõhus nii andme andja kui ka koguja vaates.

Järgmise nelja aasta jooksul on prioriteediks, et andmed saaksid

kõigile osapooltele kättesaadavaks. Soovime kergemini kasutatavamaks muuta ka avaandmed, mille roll on juba täna suur ning mis kasvab tulevikus veelgi. Nagu nimigi viitab, on avaandmed juba praegu eri registrites rangelt võttes kättesaadavad, kuid nõuavad üles leidmiseks keskendumist ja aega. PRIA soov on, et põllumajandusega seotud andmed oleksid kergesti leitavad ja kasutatavad ega nõuaks andmeanalüütiku väljaõpet, nagu praegu kohati tunduda võib.

Eraldi eesmärk on, et meie registrite andmed ühilduksid ka teiste registrite andmetega. See aitab rakendada andmete ühekordse esitamise põhimõtet ja säästab tootjat sama info topelt esitamise eest. Samuti annab niisugune andmete ristikasutamine palju tugevama aluse andmepõhiste soovitude ja prognooside tegemiseks. Mõistagi jääb selle kõige juures tähtsaks ka andmekaitse nõuete järgimine, millel asutus maja sees kivalt silma peal hoiab.

Andmete hulk ei tähenda aga tingimata kvaliteeti ja seetõttu on vaja neid ka kontrollida. Andmete kõrvutamine, analüüs ja parandamine on praeguseks protsessi lahutamatu osa ning iga päevaga saavad nii põldude, niitude kui ka registrite andmed üha täpsemaks.

Paremad andmed ja täpsemad prognoosid ei too tingimata põllumajandustootjale tarvilikke miljooneid, et teha Eesti toidutootmisest maailmatasemel revolutsioon. Kuid see, mida paremad andmed saavad pakkuda, on targad valikud ja võimalused leida lahendusi sealt, kus neid varem ei pruukinud paista. PRIA on sel teel põllumajandustootjaga koos ja tahab olla partner, mitte vaid makseasutus.

Vajame uuemaid infosüsteeme

2023.–2027. aasta strateegia-kava programmiperiood näeb Eesti põllumajandusele ette 1,6 miljardi suurust investeeringut.

Seda on küll umbes 300 miljonit rohkem, kui maaelu arengukava 2014–2020 programmiperioodi jooksul, kuid inflatsiooni arvestades räägime siiski ligikaudu samast summast. See periood on lühike võimalus teha ÜPP eelarvega Eesti põllumajanduse heaks veel maksimaalselt võimalik – nii ametil kui ka põlluharijatel endil. Selleks tahabki PRIA kiirelt välja arendada võimalikult väikese halduskoormusega toetuste jagamise süsteemi.

PRIA infosüsteemid on arendatud aastal 2003. Arenguhüppe tegemiseks vajame hädasti uusi kaasaegseid arendusi. Eesmärkide täitmiseks loodame alustada uue infosüsteemi arendamisega, mis seab esiplaanile kliendi vaate ning kus suur osa järelevalvetööst viiakse läbi kaugseire ning AI-lahenduste abil. See tähendab, et kuigi kontrolle peame endiselt tegema, ei koormata selle protsessi käigus kliente, vaid usaldame registreid, kaugseire teel kogutud andmeid ning AI-lahendusi.

Veelgi enam – tulevikutoetused on üles ehitatud maksimaalselt lihtsalt ja minimaalse tajutava bürokraatiaga, kuna andmete põhjal saab toetustaotlusi eeltäita või asendada taotle-mine toetuse saamise nõusolekuga. Toetused makstakse tootjale välja automaatselt, kui kohustused on täidetud ja eesmärgid saavutatud. Parema andmehoiu ja uued arendused võimaldavad luua toetusüsteemi, kus sobivaid toetusi suudab süsteem kliendile personaalselt soovitada. Andmetel põhinevad toetused suurendavad läbipaistvust, võimaldavad kontrolle automatiseerida ja vähendada kliendi halduskoormust. Automaatselt makstavad toetused ja lihtsam asjaajamine annab tootjale vajaliku raha ning motivatsiooni, et keeruliste olukordade jaoks end paremini ette valmistada.

Koostöö ja kogemusvahetus on kriitilise tähtsusega

Ajad on keerulised ja pole mõtetki seda loosungitega peita. Küll aga

soovib PRIA tõesti uueneda ja kutsub endaga koos uueneda ka põllumajandustootjat. Vähenevate toetuste tingimuses ja pidevalt muutuv maailmas tuleb hoida silmad lahti ning teha tarku valikuid. Neidsamu põhimõtteid püüamegi rakendada oma uues arengukavas ja pakkuda ka põllumajandustootjale tuge järgmise kvaliteedihüppe tegemisel.

Uued arengusuunad ei ole ainult kuulutamiseks – neile peavad järgnema ka reaalsed teod. PRIA soov on jagada põllumajandustootjale maksimaalselt informatsiooni ja üheks esimeseks mooduseks on 5. novembril Tartus Vanemuise kontserdimajas toimuv konverents „Põllumehe partner muutub ajas – PRIA 25+“. Konverents keskendub sellele, kuidas PRIA ja põllumehe koostöö kõige paremini sujus, kuidas Eesti tootja rahvusvahelistest trendidest kõige paremini kasu saaks lõigata ning kuidas PRIA praktikas tootjat aitab.

Lisaks põhiprogrammile toimuvad päeva vältel ka erinevad aruteluseminarid, kus on võimalik lahata just oma valdkonna probleeme, arutada neid teiste põllumajandustootjatega ja uurida nutikate lahenduste kohta otse pakkujatelt endalt. Konverentsipäeva sisse kuulub mõistagi ka lõunasöök, ürituse pilet on 25 eurot.

Konverentsi sisu ja piletiinfo saamiseks vaata pria.ee/konverents.

Seega, hea toidujulgeoleku kaitsja, näeme konverentsil! Mina olen kindlasti kohal.

